

A vis maior

Elháríthatatlanság elméletben és gyakorlatban

A szerződéses kapcsolatokban, de a szerződésen kívüli károkozás során is a felek - természetesen a felelősségük kizárása, csökkentése érdekében - gyakran hivatkoznak rajtuk kívül álló elháríthatatlan eseményekre, cselekményekre, amelyek adott esetben a szerződésben vállalt kötelezettségeik teljes lehetetlenülését eredményezik, vagy éppen ezek bekövetkeztének bizonyítása vezethet a felelősség alóli mentesülésükhöz.

Bár a magyar polgári jog kifejezetten nem nevesíti a vis maior jogintézményét, mégis vannak a Polgári Törvénykönyvnek olyan szakaszai, amelyek alkalmazása során felmerülhet az elkerülhetetlen külső ok szerepe.

A magyar jog nem határozza meg a vis maior fogalmát, így leginkább az "elháríthatatlan külső ok" megjelölés áll legközelebb hozzá, ami azonban a vis maiornál valamivel tágabb "kategória", hiszen ide tartozik harmadik személy elháríthatatlan cselekménye, de más külső elháríthatatlan erő is, amennyiben az nem volt előre látható, s így váratlanul fejti ki hatását.

A vis maior elemei

A szűken értelmezett elháríthatatlan külső okot, azaz a vis maior, összetevői alapján a következőképpen bonthatjuk elemeire:

1. **Elháríthatatlanság:** mértéke az egyes emberhez viszonyítva az az elvárható gondosság, amelyet tanúsítva a jogviszony alanya mentesülhet a felelősség alól az elháríthatatlan esemény bekövetkezésekor, hiszen ami ellen elvárható gondossággal védekezni lehet, az semmiképpen sem minősülhet vis maiornak.
2. Meghatározó tényezője a vis maiornak az **előre nem láthatóság**, hiszen amire számítani lehet, az ellen a védekezés is lényegesen könnyebb. Természetesen ez nem a vis maior jellegű erő elhárítására való felkészültséget jelenti, hanem csupán azt, hogy pl. egy szerződésben vállalt szolgáltatás tárgyát - annak érdekében, hogy kikerülje "az elpusztulást" - a vis maior jellegű erő hatóköréből elhelyezzük.
3. Vitathatatlanul ide tartozik a **fel nem róhatóság** is, mert megeshet, hogy az elháríthatatlan külső erőkhöz vezető okfolyamatot a kötelezett indította el vagy befolyásolta, illetve akár segítette is ezt az erőt behatásában.

A veszélyes üzem működéséből eredő károk

A Polgári Törvénykönyv (Ptk.) 345. §-ának (1) bekezdése szerint, aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből eredő kárt megtéríteni. Mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ezeket a szabályokat kell alkalmazni arra is, aki az emberi környezetet veszélyeztető tevékenységével másnak kárt okoz.

A Ptk. miniszteri indokolása szerint a reparáció és a prevenció elvéből következően az, aki veszélyes üzemmel kapcsolatos tevékenységet végez, az abból származó károkért köteles helytállni, és csak kivételes esetekben mentesülhet a felelősség alól. Ez a kimentő jellegű felelősség tipikus példája.

Fokozott veszéllyel járó tevékenységek

Fontos kérdés a felelősség megállapítása szempontjából, hogy mi minősül egyáltalán fokozott veszéllyel járó - vagyis csekély hiba esetén is aránytalanul súlyos károkat eredményező - tevékenységnek. A teljesség igénye nélkül, csak példalózó felsorolás: **gépi erővel működő berendezések**, gépjárművek, gáz- és vízművek; robbanóanyag, lőfegyver gyártása, tartása, mérgező anyagok gyártása, tartása, használata, sugárzó anyagok, tűz (pirotechnikai eszközök használata) stb. Természetesen a tudományos és a technikai fejlődés következtében egyre inkább bővül a fokozott veszéllyel járó tevékenységek köre.

Kimentésre okot adó körülmények

A Ptk. rendelkezése folytán az előbb felsorolt tevékenységek üzemben tartója csak elháríthatatlan külső okra hivatkozással mentheti ki magát, tehát az üzemi tevékenységi körén kívül eső oknál. A veszélyes üzemmelle kapcsolatos bírói gyakorlat ennek megfelelően ki is alakította magának a vis maior eseménykört, így ebbe tartozik a földrengés, az árvíz, a villámcsapás (ahol nincs villámhárító), a rendkívüli erejű vihar, a felhőszakadás.

További kimentési ok lehet azonban a bírói gyakorlat szerint az állat, a harmadik személy, illetve a károsult közrehatása a kár bekövetkeztében. Említést érdemel, hogy nem tekinthető külső oknak a veszélyes üzemmelle műszaki hibája, a kezelő hibája, vagy a vele történt váratlan esemény. Erre tekintettel állapította meg a bíróság, hogy a gépkocsivezető betegsége és az ezzel járó hirtelen eszméletvesztése nem minősül a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül eső elháríthatatlan oknak (BH 1975/267. számú jogeset).

Elháríthatatlanság

A joggyakorlat szerint egyébként az elháríthatatlanság akkor állapítható meg, ha a technika adott fejlettségi szintjére és a gazdaság teherbíró képességére is figyelemmel objektíve nem áll fenn a védekezés lehetősége.

Megállapította viszont a bíróság a MÁV felelősségét, amikor a károsult ittasan - a jeges, csúszós körülmények miatt, és annak következtében, hogy a vasútállomást megkerülve próbált a mozgó vonatra felugrani - a vonat alá esett és súlyos sérüléseket szenvedett. A MÁV természetesen ezt olyan elháríthatatlan okként jelölte meg, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenysége körén kívül esik. A jogerős ítélet elleni felülvizsgálati eljárásban a Legfelsőbb Bíróság rámutatott, hogy az említett körülmények között eleve számolni lehet a baleset bekövetkeztével, így a MÁV-nak mint üzemben tartónak minden lehetséges és célravezető intézkedést meg kell tennie a baleset elhárítására. Ha pedig ezt elmulasztja, eredményesen nem hivatkozhat az elháríthatatlanságra. A perbeli esetben is megakadályozható lett volna a szabad átvjárás, ha a sínekre való lejáratot ajtó vagy sorompó zárja el. Mindezekre tekintettel a MÁV a Ptk. 345. §-ának (1) bekezdése alapján nem tudta magát kimenteni a felelősség alól. Természetesen tekintettel kell lenni a balesetet szenvedett személy felróható magatartására is, mely alkalmas annak megállapítására, hogy a baleset részben ebből a magatartásból származott (kármegosztás).

Félreértésekre adhat okot és így nem lehetséges a jogi helyzet egyértelmű tisztázása, ha az elháríthatatlanság megítélése csupán a károkozás pillanatára szorítkozik, mert - ahogy a Legfelsőbb Bíróság is hivatkozik rá egyik ítéletében - figyelembe kell venni a fokozott veszéllyel járó tevékenység folytatójának egész előző magatartását is, valamint általában annak a helyzetnek a kialakulására vezető valamennyi tényezőt, amelynek alapján a károsító cselekmény bekövetkezett. Egy konkrét esetben a sérült - aki egyébként erősen alkoholos állapotban volt - olyan közel került a veszélyes üzemmelle gép kezelőjéhez annak háta mögött, hogy az képtelen volt a helyzetet elhárítani, és súlyos sérüléseket okozott a társának. A Legfelsőbb Bíróság az ügyben kifejtette, hogy a károsultnak a veszélyes munkatérben a felperes által nem észlelhetően történt elhelyezkedése, alkoholos állapota, valamint a munkafolyamat figyelmen kívül hagyása olyan felróható magatartás, amely nem ad okot a kármegosztásra, és az üzemben tartó felelősségének teljes mentesüléséhez vezet.

Történeti előzmények A köztudatban a vis maior természetesen a római jog termékeként tartják számon, ám azt kevesen tudják, hogy már a babiloni jogban is volt lehetőség a felelősség alól mentesülésre, ha pl. az adós vetését a természeti erők megsemmisítették, vagy épenséggel ha a földműves állatot bérelt és azt valamely állat elpusztította, akkor a kárt teljes egészében a tulajdonos viselte. A római jogban a vis maior olyan erőt, eseményt jelentett, amelynek egyetlen ember sem tud ellenállni, melyet senki sem tud elhárítani. Ilyenek bizonyos természeti csapások, pl.: földrengés, árvíz, tűzvész, szélvihar stb., de ilyenek tekintették a rómaiak az olyan emberi megmozdulásokat is, amelyek ellenállhatatlanul, elemi erővel hatnak (pl.: háború, forradalom). Ezek az események abszolút jellegűek, s így nem az egyes személyekhez kell viszonyítani őket, hanem azt kell nézni, vizsgálni, hogy akadna-e egyáltalán olyan ember, aki az eseményt egyáltalán el tudná hárítani. A rómaiak a vis

maiorért általában senkit nem tettek felelőssé, persze azért itt is akadtak kivételek: például ha a vis maiorért szerződésben vállalta valaki a felelősséget (a mai biztosítók ókori elődei); ha az illető tehet arról, hogy a dolgát vis maior érthette; végül, ha a vis maiorral kapcsolatos mentési munkálatok során a maga dolgát előnyben részesítette. Az angolszász országok a vallási eredetű és így jogilag kevésbé használható "act of God" klauzult használják, amit kizárólag természeti erőkre vonatkoztatva alkalmaznak. A háborús eseményekre viszont a "Force Mayor" kifejezést használják.

LEHETETLENÜLÉSTÍPUSOK A SZERZŐDÉSES VISZONYOKBAN

Bár a magyar jog kifejezetten nem használja a vis maior fogalmát, a felek a szerződéses kapcsolatokban mégis gyakorta hivatkoznak taxatív nem is felsorolható, rajtuk kívülálló és az általuk vállalt szerződési kötelezettségek teljesítésének sikerességét befolyásoló körülményekre, tényezőkre, amelyek azonban - tágra értelmezve - megfelelnek azoknak a szempontoknak, amelyek alapján a vis maior is körülhatároljuk (előre nem láthatóság, az elháríthatatlanság és a fel nem róhatóság).

A Ptk. 312. §-ának (1) bekezdése szabályozza a teljesítés lehetetlenné válását. Eszerint, ha a teljesítés olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, a szerződés megszűnik. A teljesítés lehetetlenné válásáról tudomást szerző fél haladéktalanul köteles erről a másik felet értesíteni. Az értesítés elmulasztásából eredő kárért a mulasztó felelős.

Természetesen a felelősség elhárítása érdekében a felek igyekeznek is ezt a klauzult alkalmazni, ám ez csak több-kevesebb sikerrel jár, mert a perek nem kis százalékában valamelyik peres fél felelőssége valamilyen mértékben mégiscsak megállapítást nyer. Éppen ezért mondja ki azt is a Ptk. 312. §-ának (2)-(3) bekezdése, hogy amennyiben a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért a kötelezett felelős, a jogosult a teljesítés elmaradása miatt kártérítést követelhet, ha pedig a teljesítés olyan okból vált lehetetlenné, amelyért a jogosult felelős, a kötelezett szabadul a tartozása alól, és követelheti kárának megtérítését.

Ha a szerződésszegés oldaláról közelítjük meg a lehetetlenülést, akkor ez azt jelenti, hogy a teljesítés utólag és végleg válik lehetetlenné, de nincs késedelem, illetőleg annak jogkövetkezményeit nem lehet alkalmazni. A magyar bírói gyakorlat elismeri a jogi, fizikai, érdekbeli és a gazdasági lehetetlenülést.

Jogi lehetetlenülés

Jogi lehetetlenülésről beszélünk, ha például a szolgáltatásnak utólag jogi akadálya keletkezik időközbeni jogszabályváltozás (pl. exporttilalom) miatt vagy hatósági hozzájárulás elmaradása következtében. Ez utóbbival kapcsolatban mondta ki a Legfelsőbb Bíróság egy konkrét eset kapcsán, hogy ha a hatóság által a szerződés megkötése után tett intézkedés következtében a szerződést az eredeti feltételekkel már nem lehet megvalósítani, és a felek a szerződést megfelelően nem módosítják, a szerződés teljesítése olyan okból válik lehetetlenné, amelyért egyik fél sem felelős, s ezért a szerződés megszűnik.

Természetbeni lehetetlenülés

A természetbeni (avagy fizikai) lehetetlenülés akkor következik be a szerződéses kötelezettség teljesítése során, ha a szolgáltatás fizikai akadályba ütközik, úgyhogy annak teljesítése a szó szoros értelmében, tehát semmiképpen nem lehetséges. Ennek tipikus esete például, ha a mezőgazdasági termékértékesítési szerződés tárgyaül szolgáló termény árvíz vagy tűzvész következtében elpusztul, vagy ha az eladott ingatlan villámcsapás következtében leég stb.

Gyakorlati lehetetlenülés

A jogtudomány a természetbeni lehetetlenüléssel egyenlő hatásúnak tekinti az úgynevezett praktikus (gyakorlati) lehetetlenülést, amikor a fizikai lehetőség megvan ugyan a teljesítésre, de a józan életfelfogás szerint azzal már nem lehet számolni: pl. az eladott óra a folyóba esett, vagy ismeretlen tettes ellopta azt.

Érdekbeli lehetetlenülés

A szolgáltatás és így a teljesítés lehetetlenüléséhez vezet az is, ha azt az élet józan felfogása szerint a tisztesség és a méltányosság elvének figyelembevételével nem lehet elvárni. A jóhiszemű joggyakorlás és kötelezettségteljesítés elvéből következik, hogy az adós csak addig a határig köteles a teljesítés céljából erőfeszítéseket tenni, ameddig ezt tőle a méltányosság szerint el lehet várni. Ilyenkor beszélhetünk a kötelelem túlnehézültségéről.

A lehetetlenülésnek tehát mindig csak az eredetileg lehetséges szolgáltatásra nézve és utólag kell beállnia, hiszen ha már eredetileg lehetetlen szolgáltatásra irányult a felek szerződési akarata, akkor a szerződés semmisség miatt érvénytelen.

A Legfelsőbb Bíróság egy konkrét esetben meghozott döntésében a fentiekre tekintettel mondta ki, hogy lehetetlenülés folytán megállapítható a szerződés megszűnése, ha a szerződéskötés után beállott körülmények miatt csak előre nem látott olyan rendkívüli nehézségek vagy aránytalan áldozat árán lehetne teljesíteni, amelyet a kötelezettől nem lehet elvárni.

Egy ügyben a Legfelsőbb Bíróság megállapította a szolgáltatás teljesítésének lehetetlenülését, amikor egy vendéglő üzletvezetőjét érte baleset, s ennek folytán nem volt elvárható tőle az üzlet működtetésére vonatkozó szerződés további teljesítése, annál is inkább, mivel a baleset nem sokkal a szerződés lejárta előtt következett be, így a felperesnek arra sem volt módja, hogy az üzlet üzemeltetéséről gondoskodjék. E jogeset kapcsán a Legfelsőbb Bíróság érintette a gazdasági lehetetlenülés fogalmát is, amelyet csak a régebbi magyar jog határolt el az érdekbeli lehetetlenüléstől.

Nemzetközi jog A nemzetközi jog egységesnek tűnik az elháríthatatlan külső ok keletkezésében. Megoszlanak viszont a nézetek abban, hogy ezek a körülmények a felelősséget vagy esetleg a vele kapcsolatos cselekmény jogellenességét zárják-e ki. Hogy mennyire létezik ez az intézmény a nemzetközi jogban, azt bizonyítja már az 1907. október 18. VI. sz. **hágai egyezmény** egyik cikkelye, mely szerint: "háború idején az ellenséges kikötőben rekedt kereskedelmi hajókat nem lehet elkobozni, ha az ellenséges kikötőt vis maior miatt nem tudták elhagyni." Ha a vis maiorral kapcsolatos - a nemzetközi jogban és így a nemzetközi kapcsolatokban is leginkább elfogadott - álláspontokat, jogi fejtegetéseket szemrevételezzük, leginkább így összegezhetők annak főbb jellemzői: - olyan természeti esemény, illetőleg emberi cselekvés, amely többnyire előre láthatatlan, bekövetkezése elháríthatatlan vagy elkerülhetetlen; - a kötelezettség teljesítését fizikailag teszi lehetetlenné; - előidézése nem róható fel a reá hivatkozó félnek; - eredménye olyan kötelezettségszegés, amely független az adott megállapodást megszegő állam akaratától. A nemzetközi jogviszonyokban elháríthatatlan külső erők lehetnek különösen: **földrengés, árvíz, villámcsapás, tűzvész; egyéb súlyos természeti katasztrófák; háború; lázadás, forradalom, zavargások, polgárháborúk, felkelés, országos vagy nagyméretű sztrájk hatása; törvény, jogszabály intézkedése; egyéb hatósági intézkedés vagy beavatkozás, tilalom, embargó stb.** Nem számít elháríthatatlan külső erőnek: a kötelezettnél történő sztrájk vagy a munkaadók és az alkalmazottak közötti vita, a munkaerő hiánya, a gazdasági-pénzügyi körülmények változása, áremelkedés, vámtételek változása, költségcsökkentés változása stb.

Gazdasági lehetetlenülés

A gazdasági lehetetlenülés fogalmát jelenlegi bírói gyakorlatunk nem nagyon használja. A Ptk. előtti magánjogi szabályozás azonban ismerte ezt a jogi kategóriát a következő tartalommal: "Ha kétoldalú szerződés esetében a szerződés megkötése után az általános gazdasági viszonyokban a szokásos szerződési kockázatot tetemesen meghaladó olyan mélyreható változás állott be, amellyel a felek okszerűen előre nem vethettek számot, s amelynek következtében a szolgáltatásnak és az ellenszolgáltatásnak a felek részéről szem előtt tartott gazdasági egyensúlya felborult, vagy a szerződés alapjául szolgáló másnemű feltételezés meghiúsult ügy, hogy az egyik fél a jóhiszeműséggel és a méltányossággal ellentétben nem várt aránytalan nyereségre tenne szert, a másik fél pedig ugyanilyen veszteséget szenvedne: a bíróság a felek kölcsönös kötelezettségeit a méltányosságnak megfelelően módosíthatja, vagy az egyik felet - esetleg a kár méltányos megosztásával is - elállásra jogosíthatja fel."

A gazdasági lehetetlenülés említett klauzulája az I. világháború alatt fejlődött ki bírói gyakorlatunkban, amikor a termelés zavarai, a pénz jelentős romlásának ellensúlyozására a bíróság úgy segített az adósokon, hogy az áruszolgáltatást gazdaságilag lehetetlennek minősítette, az áruszolgáltatásra kötelezett felet a szolgáltatás alól felmentette, vagy a szerződés tartalmát módosította.

Mindez a mai magyar polgári jogban talán csak a Ptk. 241. §-ával rokonítható ("...a bíróság módosíthatja a szerződést, ha a felek tartós jogviszonyában a szerződéskötést követően beállott körülmény folytán a szerződés

valamelyik fél lényeges jogos érdekét sérti."), de ez alapján teljesen elképzelhetetlen az elállásra való feljogosítás vagy esetleg a kármegosztás méltányossági alkalmazása.

Szélvihar

A fentiekre figyelemmel nem értékelte a Legfelsőbb Bíróság a fuvarozó javára a felelősség alól mentesítő külső okként a rakodáskor már észlelhető olyan természeti körülményt (pl. viharos erejű szél), amellyel a fuvarozás során is számolnia kellett.

A konkrét perbeli esetben a fuvarozó (az alperes) nícecell lemezek fuvarozását vállalta a felperes telepére, de már a rakodás során a munkát jelentősen megnehezítő szél kerekedett. Útközben a viharos erejű széllel szembe a kiálló lemezekbe kaptak és azokat lesodorták, melyek nagy része nem is került elő. A felperes természetesen a hiány megfizetésére szólította fel a fuvarozót, aki a viharos erejű szelet a fuvarozó tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan okként jelölte meg, igazolva látva ezzel a törvényben megkívánt mentesülését, hiszen a meteorológiai intézet igazolása szerint is a szélsébség aznap a szóban forgó időben és helyen kb. 70-100 km/h volt, ponyvát pedig - a felperes ilyen irányú kérelme hiányában - nem alkalmazott.

Az elsőfokú bíróság a kereseti összeg megfizetésére kötelezte a fuvarozót. Az indoklás szerint a rakodás nem felelt meg a követelményeknek, mert a fuvarozó alperes már a rakodás közben észlelte, hogy a szél megerősödött, ami a rakodást is nehezítette. Nem úgy járt el tehát, ahogy az adott helyzetben elvárható volt, hiszen már a ponyvával történő letakarás is alkalmas lett volna a szállítmány megóvására. Kimentés hiányában tehát a kártérítési felelősség fennáll.

A fuvarozó fellebbezése sem találtatott alaposnak, ugyanis a **Ptk. 501. §-ának a)** pontja szerint a fuvarozó mentesül a felelősség alól, ha a fuvarozás során bekövetkezett kár a fuvarozó tevékenységi körén kívül eső elháríthatatlan okra vezethető vissza. Ez a külső ok azonban akkor minősül elháríthatatlannak, ha váratlanul és rendkívüli erővel lép fel, tehát előre nem látható és el nem hárítható. Adott helyzetben az alperesnek meg kellett volna várnia az erős szél megszűnését. Ha mégis az elindulás mellett döntött, úgy kellett volna rakodnia, hogy a rakodás, illetve a rögzítés módja a nagy erejű szél ellen is megvédje a küldemény épségét. Erre a lehetősége megvolt, így arról sem lehet szó, hogy a kár nem volt elhárítható.

Háborús embargó

Összetett problémát oldott fel a Legfelsőbb Bíróság akkor, amikor a Gf. III. 32.821/1994. számú ítéletével kimondta, hogy a fuvarozó által érvényesített objektív jellegű szankció (kocsiálláspénz) tarthatatlan, ha az ENSZ által háborús cselekmények miatt elrendelt, a magyar kormány által rendelettel kihirdetett azonnali hatályú embargó bevezetése - a fuvarozási szerződés alanyain kívül álló okokból - késedelmet szenved.

Perbeli esetben a felperes (az áru feladója) 1992. szeptember 1-jén, 2-án, 3-án és 4-én a ferencvárosi vasútállomáson naponként 3-3 vagon cellulózkuademényt adott fel fuvarozásra külföldi rendeltetési állomásra. A kocsik a feladást követő napokon érkeztek a keletibei határállomásra, ahol azokat a vasút szeptember 18-án 18, illetve 20 óráig feltartóztatta. Ezt követően a vasút költségjegyzékben 1 213 200 Ft kocsiálláspénzt számolt fel, majd emelt le a felperes számlájáról, amelyet az 1992. november 10-én benyújtott felszámolás ellenére sem utalt vissza. A vasút álláspontja szerint a feltartóztatásra azért került sor, mert a vámhivatal az ENSZ-határozat alapján megtagadta a beléptetést, és csak szeptember 18-án 18 órától kezdődően engedélyezte. Természetesen a felperes pert indított a kocsiálláspénz visszafizetése iránt a MÁV mint elsőrendű alperes és a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága mint másodrendű alperes ellen. A Legfelsőbb Bíróság az események alapján azt a következtetést vonta le, hogy a vagonok feltartóztatása és így a perbeli kocsiálláspénz felmerülése a szomszédos ország háborús cselekményeivel, az ENSZ BT határozatával, a magyar kormány rendeleteivel, a határozatok maradéktalan be nem tartása miatt hozott tárcaközi bizottsági határozattal függ össze. Ilyen tényállásra azonban sem a CIM (Nemzetközi Vasúti Árufuvarozási Egyezmény), sem a mögöttes jogterületet képező VÁSZ (belföldi díjszabás), sem pedig a Ptk. fuvarozásról szóló XLI. fejezete nem tartalmaz rendelkezéseket. Közvetve figyelembe vehető a fuvarozási akadály intézménye (CIM 33. cikk), továbbá a Ptk. 494. §-ának (1) és 495. §-ának (1) bekezdése, amelyek alapján a feladó köteles lett volna a megváltozott helyzetnek megfelelő utasítást adni, ami rövid időn belül elvárható a szokásos fuvarozási akadályok mellett. Azonban az ezzel kapcsolatos rendelkezések aligha alkalmazhatók a háborús eseményeknél, még akkor sem, ha ennek hatása csak az ENSZ BT határozatán keresztül jut érvényre.

A kocsiállás pénz a bírói gyakorlat szerint objektív jellegű, vagyis ha a fuvaroztató érdekkörében keletkezett ok vezet a felmerüléshez, úgy a fuvaroztató nem szabadul a fizetési kötelezettsége, alól ha viszont a fuvarozó érdekkörében merül fel, úgy kocsiállás pénzt nem számíthat fel.

A perbeli esetben a kocsiállás pénz felmerülésének oka sem a felperes, sem az alperesek érdekkörébe nem vonható, az alapjaiban a szomszédos országban kialakult háborús cselekmények következménye, mert az ENSZ BT - világpolitikai jelentőségűnek értékelve a háborús állapotot - minden országra kiterjedően bevezette az árukivitel tilalmát az adott országba. Ilyen körülmények között egyik fél sem háríthatja a feltartóztatás, a fuvarozási akadály következményeit a másik félre, tehát a vasút sem léphet fel kocsiállás pénz-igénnyel, a felperes pedig nem érvényesítheti igényét a MÁV-val szemben a fuvarozási határidő túllépése vagy az esetleges árukár miatt.

Vis maior a fuvarozási és szállítványozási szerződésekben A Ptk. a "külső elháríthatatlan ok" fogalmát a szerződéses viszonyok körében talán a legegységesebben a fuvarozási és szállítványozási szerződések körében fogalmazza meg, hiszen itt a szigorú felelősségi szabályokra (úgynevezett custodia felelősség) való tekintettel kimentési okként határozza meg azt. Ennek értelmében a fuvarozó és szállítványozó nem védekezhet azzal, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, hiszen azt köteles bizonyítani, hogy a kár nem az ő kötelezettségzegése következtében keletkezett.

Forrás: Cégvezetés, VII. évfolyam 11. szám